

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دانش آموزان استثنایی
مقدمه‌ای برآموزش ویژه
(ویراست نهم)

مؤلفان :

جیمز کافمن

دانیل هالامان

مترجمان :

دکتر حمید علیزاده

مهلمی محی الدین

دکتر رانت هاشمی

دکتر حمید علیزاده

نشر ویرایش

Daniel P. Hallahan

هالاهان دانیل پ.

دانش آموزان استثنایی (مقدمه‌ای بر آموزش ویژه) (ویراست نهم) مؤلفان: دانیل هالاهان، جیمز کافمن، مترجمان: دکتر حمید علیزاده، دکتر هائیده صابری، دکتر ژانت هاشمی، مهدی محنی‌الدین. - تهران: ویرایش، ۱۳۸۸.

[۲۰] ۸۵۲ ص: مصور، جدول، نمودار.

ISBN : 978 - 964 - 6184 - 65 - 7

شابک :

Learners Introduction To Special Education (Ninth Edition) c, 2003

عنوان اصلی:

کلیه حقوق قانونی و شرعی برای ناشر محفوظ است. تکثیر تماماً یا قسمتی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی‌کپی، فتوکپی و انواع دیگر چاپ ممنوع است. نقل مطالب به صورت معمول در مقاله‌های تحقیقاتی با ذکر نام کامل ناشر و کتاب آزاد است. متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان، تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

آدرس اینترنتی

www.virayesh.com

پست الکترونیکی
E-mail: info@virayesh.com

دانش آموزان استثنایی (مقدمه‌ای بر آموزش ویژه) (ویراست نهم)

مؤلفان: دانیل هالاهان، جیمز کافمن

مترجمان: دکتر حمید علیزاده، دکتر هائیده صابری،

دکتر ژانت هاشمی، مهدی محنی‌الدین

ناشر: نشر ویرایش

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۸۸

تعداد صفحات: ۸۷۲ صفحه

شمارگان: ۲۲۰۰

قیمت: ۱۴۰۰۰ ریال

لینوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار

شابک: ۷ - ۶۵ - ۶۱۸۴ - ۹۶۴ - ۶۱۸۴ - ۷ - ۹۷۸

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم،

پلاک ۶۳ تلفن: ۹ - ۸۸۹۷۲۲۵۸ تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

فهرست مطالب

پانزده ..... پیشگفتار

استثنای بودن و آموزش ویژه

فصل اول

۶	تعریف آموزشی دانش آموزان استثنایی .....
۱۱	شیوع دانش آموزان استثنایی .....
۱۶	تعریف آموزش ویژه .....
۱۶	ارایه آموزش ویژه .....
۲۲	نقش معلم .....
۲۳	رابطه بین آموزش عمومی و آموزش ویژه .....
۲۵	انتظار از همه معلمان .....
۲۷	انتظار از معلمان آموزش ویژه .....
۳۱	خواستگاه های آموزش ویژه .....
۳۲	مردم و اندیشه ها .....
۳۴	رشد شاخه تحصیلی .....
۳۵	سازمان های حرفه ای و والدین .....
۳۶	قانون .....
۳۷	جریان های قانون گذاری و دادخواهی .....
۳۷	گرایش ها در قانون .....
۴۰	رابطه دادخواهی با قانون .....
۴۰	روند های دادخواهی .....
۴۲	هدف قانون : برنامه آموزش انفرادی .....
۴۰	چشم اندازی به پیشرفت آموزش ویژه .....
۵۲	خلاصه .....

فصل دوم جریان‌ها و مسایل کنونی

۵۸	پکارچه‌سازی در جامعه بزرگتر.....
۵۹	ربیشه‌های فلسفی و تاریخی : بهنگارسازی، مؤسسه‌زدایی و فراگیرسازی کامل.....
۶۱	مؤسسه‌زدایی.....
۶۲	خودتصمیم‌گیری.....
۶۴	فراگیرسازی کامل.....
۶۶	جریان‌های کنونی.....
۷۰	اقدام برای جریان اصلی.....
۷۴	مسایل جاری.....
۷۵	مشارکت در ارزیابی‌های عمومی پیشرفت.....
۷۵	جریان‌های کنونی.....
۷۸	مسایل جاری.....
۷۹	دستیابی به فن آوری‌های جدید.....
۸۰	جریان‌های کنونی.....
۸۱	مسایل جاری.....
۸۱	مداخله زودهنگام.....
۸۳	انواع برنامه‌ها.....
۸۵	جریان‌های کنونی.....
۸۷	مسایل جاری.....
۸۸	انتقال به بزرگسالی.....
۸۹	ابتکارهای فدرال.....
۹۰	جریان‌های کنونی.....
۹۱	مسایل جاری.....
۹۱	مداخله زودهنگام.....
۹۳	انواع برنامه‌ها.....
۹۵	جریان‌های کنونی.....
۹۷	مسایل جاری.....
۹۸	انتقال به بزرگسالی.....
۹۹	ابتکارهای فدرال.....
۱۰۱	جریان‌های کنونی.....
۱۰۵	مسایل جاری.....
۱۰۶	مسایل انصباطی دانشآموزان دارای ناتوانی‌ها.....
۱۰۸	جریان‌های کنونی.....
۱۱۰	مسایل جاری.....
۱۱۰	نتیجه‌گیری در مورد جریان‌ها و مسایل.....
۱۱۰	خلاصه.....

فصل سوم جنبه‌های چندفرهنگی و دوزبانگی آموزش ویژه

۱۲۴	آموزش و نوع فرهنگی : مفاهیم برای آموزش ویژه.....
۱۳۲	به کارگیری آموزش ویژه چندفرهنگی و دوزبانی.....

۱۳۶	ارزیابی
۱۳۹	آموزش
۱۵۲	اجتماعی شدن
۱۵۷	خلاصه

فصل چهارم دانش آموزان عقب مانده ذهنی

۱۶۴	تعریف
۱۶۴	تعریف انجمن عقب ماندگی ذهنی امریکا
۱۶۶	طرح طبقه بندی انجمن عقب ماندگی ذهنی آمریکا
۱۶۷	انتقادهای وارد بر تعریف و طرح طبقه بندی انجمن عقب ماندگی ذهنی آمریکا
۱۶۹	شیوه
۱۶۹	علت ها
۱۷۱	علت های پیش از تولد
۱۷۷	علت های حین تولد
۱۷۸	علت های پس از تولد
۱۸۱	ارزیابی
۱۸۱	آزمون های هوشی
۱۸۲	مهارت های سازشی
۱۸۳	ویژگی های رفتاری و روان شناختی
۱۸۵	ارتباط نشانگان های زنگی به فنوتیپ های رفتاری ویژه
۱۸۶	ملاحظه های آموزشی
۱۸۷	فراگیر سازی و مهارت های مقید
۱۸۷	خود تصمیم گیری فردی
۱۹۴	روشن های آموزشی
۱۹۹	الگوهای ارایه خدمات
۲۰۴	مدخله زودهنگام
۲۰۴	برنامه های طراحی شده پیشگیری برای اوایل کودکی
۲۰۵	برنامه های طراحی شده مداخله های زودهنگام برای رشد آینده
۲۰۶	انتقال به بزرگسالی
۲۰۶	سازگاری اجتماعی
۲۱۱	اشغال
۲۱۳	چشم انداز آینده
۲۱۴	خلاصه

فصل پنجم دانش آموزان دارای ناتوانی های یادگیری

۲۲۱	تعریف .....
۲۲۴	عوامل مهم در تعریف ناتوانی های یادگیری .....
۲۲۷	تعریف فدرال .....
۲۲۹	تعریف کمیته مشترک ملی برای ناتوانی های یادگیری .....
۲۲۹	شاهد ها و تقاضا های تعریف فدرال و تعریف کمیته مشترک ملی .....
۲۳۰	تعریفی جدید یا تجدیدنظر در تعریف ناتوانی های یادگیری .....
۲۳۰	شیوه .....
۲۳۲	علت ها .....
۲۳۳	عوامل ژنتیک .....
۲۳۶	عوامل ترازوی .....
۲۳۶	عوامل پزشکی .....
۲۳۶	ارزیابی .....
۲۳۶	ارزیابی پیشرفت استاندارد .....
۲۳۷	ارزیابی تکوینی .....
۲۴۰	ارزیابی غیررسمی .....
۲۴۰	ارزیابی موقق .....
۲۴۱	ویژگی های روان شناختی و رفتاری .....
۲۴۱	تنوع بین فردی .....
۲۴۲	تنوع درون فردی .....
۲۴۲	مشکلات پیشرفت درسی .....
۲۴۶	مشکلات ادراری، ادراری - حرکتی، و هماهنگی کلی .....
۲۴۶	اختلال های توجه و بیش فعالی .....
۲۴۷	مشکلات حافظه، شناخت و فراشناخت .....
۲۴۸	مشکلات اجتماعی - هیجانی .....
۲۵۰	مشکلات انگیزشی .....
۲۵۱	کودک دارای ناتوانی های یادگیری به عنوان دانش آموز غیرفعال با نارسانی در راهبردها .....
۲۵۴	ملاحظه های آموزشی .....
۲۵۴	آموزش شناختی .....
۲۶۰	آموزش مستقیم .....
۲۶۱	بهترین تمرين ها در آموزش کودکان دارای ناتوانی های یادگیری .....
۲۶۳	الگوهای ارایه خدمات .....

۲۶۵	مداخله اولیه .....
۲۶۸	انتقال به بزرگسالی .....
۲۷۱	عوامل مرتبط با انتقال موفق .....
۲۷۲	برنامه‌ریزی دبیرستان .....
۲۷۴	برنامه‌ریزی پس از دبیرستان .....
۲۷۵	خلاصه .....

دانش آموزان دارای اختلال کمبود توجه همراه با بیش فعالی

۲۸۰	تاریخچه .....
۲۸۰	کودکان دارای «نارسایی کنترل اخلاقی» .....
۲۸۳	سربازان آسیب‌دیده مغزی جنگ جهانی اول گلداستین .....
۲۸۳	نشانگان اشتراوس .....
۲۸۴	کار کروکشنک .....
۲۸۴	آسیب مغزی خفیف و نشانگان کودک بیش فعال .....
۲۸۵	تعریف .....
۲۸۵	شیوع .....
۲۹۰	ارزیابی .....
۲۹۱	علت‌ها .....
۲۹۱	نواحی آسیب‌دیده مغز؛ قطعه‌های پیشانی، عقده‌های پایه و مخچه .....
۲۹۲	قطعه‌های پیشانی .....
۲۹۳	انتقال دهنده عصبی در گیر؛ دوبامین .....
۲۹۳	عوامل وراثتی .....
۲۹۴	سموم و عوامل بزشکی .....
۲۹۵	ویژگی‌های روان‌شناختی و رفتاری .....
۲۹۵	الگوی بارکلی .....
۲۹۸	مهارت‌های سازشی .....
۲۹۸	مشکلات جامعه‌پذیری با همسایان .....
۳۰۰	شرایط همراه .....
۳۰۱	ملاحظه‌های آموزشی .....
۳۰۲	ساختار کلاس و راهنمایی معلم .....
۳۰۸	ارزیابی کارکردی و خودمدیریتی مبنی بر واپستگی .....
۳۱۱	الگوهای ارایه خدمت .....
۳۱۲	ملاحظه‌های دارویی .....

۳۱۲	مخالفت با ریتالین
۳۱۴	شواهد تحقیقی
۳۲۱	هشدارهایی در مورد ریتالین
۳۲۲	مداخله زودهنگام
۳۲۴	انتقال به بزرگسالی
۳۲۴	تشخیص در بزرگسالی
۳۲۶	پیامدهای بزرگسالی
۳۲۷	اهمیت مریبگری
۳۲۹	خلاصه

فصل هفتم دانش آموزان دارای اختلال‌های هیجانی و رفتاری

۳۳۶	اصطلاح‌شناسی
۳۳۷	تعریف
۳۳۸	مشکلات تعریف
۳۳۹	تعاریف کتونی
۳۴۲	طبقه‌بندی
۳۴۴	شیوع
۳۴۵	علت‌ها
۳۴۷	عوامل زیستی
۳۴۹	عوامل خانوادگی
۳۵۲	عوامل مدرسه
۳۵۴	عوامل فرهنگی
۳۵۵	شناسایی
۳۵۸	ویژگی‌های روان‌شناختی و رفتاری
۳۵۸	هوش و پیشرفت
۳۶۱	ویژگی‌های اجتماعی و هیجانی
۳۷۰	ملاحظه‌های آموزشی
۳۷۱	الگوهای فکری مختلف
۳۷۳	اندی
۳۷۶	تنظیم کنترل رفتار با یادگیری تحصیلی و اجتماعی
۳۷۹	اهمیت خدمات یکپارچه
۳۷۹	راهبردهای کارآمدی
۳۸۰	الگوهای ارایه خدمات

۳۸۲	ملاحظه‌های آموزشی
۳۸۴	ملاحظه‌های انتسابی و وزه
۳۸۴	ارزیابی رفتاری کارکردی و حمایت‌های رفتاری متبت
۳۸۶	مدخله زودهنگام
۳۹۰	انتقال به دوران بزرگسالی
۳۹۲	خلاصه

فصل هشتم دانش آموزان دارای اختلال‌های ارتباطی

۳۹۹	تعریف
۴۰۱	شیوع
۴۰۳	تحول زبان و اختلال‌های زبان
۴۰۷	طبقه‌بندی اختلال‌های زبان
۴۱۳	راهبردهایی برای ارزیابی و مداخله
۴۱۵	تأثیر رشدی زبان
۴۱۷	اختلال‌های زبان مرتبط با اختلال‌های هیجانی و رفتاری
۴۱۸	ملاحظه‌های آموزشی
۴۲۸	گوناگونی در ارتباط
۴۳۶	اختلال‌های گفتار
۴۳۶	اختلال‌های صدا
۴۳۸	اختلال‌های تولیدی
۴۴۰	اختلال‌های روانی گفتار
۴۴۱	اختلال‌های گفتار مرتبط با آسیب عصب‌شناسی
۴۴۲	مدخله زودهنگام
۴۴۵	انتقال به دوران بزرگسالی
۴۴۸	خلاصه

فصل نهم دانش آموزان دارای ناشنوازی یا کم‌شنوازی

۴۵۳	تعریف و طبقه‌بندی
۴۵۶	شیوع
۴۵۶	ساختمان و فیزیولوژی گوش
۴۵۶	گوش بیرونی
۴۵۷	گوش میانی

۴۵۷	گوش درونی .....
۴۵۸	اندازه گیری توانایی شنوازی .....
۴۵۸	آزمون های غربال گری .....
۴۵۹	شنوازی سنجی با صوت خالص .....
۴۶۰	شنوازی سنجی گفتار .....
۴۶۰	آزمایش هایی برای کودکان خردسال و کودکانی که آزمون آنها دشوار است .....
۴۶۱	علت ها .....
۴۶۱	آفت شنوازی رسانشی، حسی - عصبی و آمیخته .....
۴۶۱	آفت شنوازی و گوش بیرونی .....
۴۶۲	آفت شنوازی و گوش میانی .....
۴۶۲	آفت شنوازی و گوش درونی .....
۴۶۳	ویژگی های روان شناختی و رفتاری .....
۴۶۳	زبان انگلیسی و رشد گفتار .....
۴۶۴	توانایی هوشی .....
۴۶۶	پیشرفت تحصیلی .....
۴۶۶	سازگاری اجتماعی .....
۴۷۳	ملاحظه های آموزشی .....
۴۷۶	رویکرد شفاهی : رویکرد شنیداری - کلامی و گفتارخوانی .....
۴۷۸	ارتباط کامل .....
۴۸۱	رویکرد دو فرهنگی - دوزبانی .....
۴۸۳	الگوهای ارایه خدمات .....
۴۸۵	پیشرفت های فن آوری .....
۴۹۱	مدخله زدن هنگام .....
۴۹۳	انتقال به بزرگسالی .....
۴۹۴	آموزش پس از دبیرستان .....
۴۹۶	مسائل خانوادگی .....
۴۹۷	خلاصه .....

دانش آموزان دارای نایینایی یا کم بینایی

فصل دهم

۵۰۴	تعریف و طبقه بندی .....
۵۰۵	تعریف قانونی .....
۵۰۶	تعریف آموزشی .....
۵۰۷	شیوع .....

۵۰۷	کالبدشناسی و فیزیولوژی چشم
۵۰۸	اندازه‌گیری توانایی بینایی
۵۱۱	علت‌ها
۵۱۴	ویژگی‌های روانی و رفتاری
۵۱۴	رشد زبان
۵۱۵	توانایی هوش
۵۱۷	جهت‌یابی و جابه‌جایی
۵۱۸	پیشرفت تحصیلی
۵۱۹	سازگاری اجتماعی
۵۲۲	رفتارهای قاليبی
۵۲۴	ملاحظه‌های آموزشی
۵۲۵	بریل
۵۳۱	استفاده از بینایی باقی‌مانده
۵۳۲	مهارت‌های گوش دادن
۵۳۳	آموزش جهت‌یابی و جابه‌جایی
۵۳۴	كمک‌های فن‌آوري
۵۴۳	الگوهای چاگماری - آموزشی
۵۴۴	مدائله‌های زودهنگام
۵۴۶	انتقال به بزرگسالی
۵۴۶	زندگی مستقل
۵۴۹	اشغال
۵۵۰	خلاصه

فصل یازدهم
دانش آموزان دارای ناتوانی‌های نادر، چندگانه و شدید: طیف
در خودمانده، آسیب مغزی ضربه‌ای و ناشنوایی - نایینایی

۵۵۷	در خودمانده و اختلال‌های مرتبط با آن - اختلال طیف در خودمانده
۵۵۹	تعريف و ویژگی‌ها
۵۶۱	اختلال در پاسخ‌دهی اجتماعی
۵۶۱	اختلال در ارتباط
۵۶۲	رفتار قاليبی و آبینی
۵۶۲	دل‌مشغولی با اشیا و دامنه محدود شده عالیق
۵۶۲	دامنه شدت نشانه‌ها
۵۶۳	نشانگان آسبرگر
۵۶۴	حالات درونی

۵۶۵	شیوع
۵۶۵	علت‌ها
۵۶۸	ملاحظه‌های آموزشی
۵۷۱	آسیب مغزی ضربه‌ای (TBI)
۵۷۱	تعریف و ویژگی‌ها
۵۷۴	شیوع
۵۷۵	علت‌ها
۵۷۵	ملاحظه‌های آموزشی
۵۷۸	اختلال‌های زبان.
۵۷۹	مشکلات اجتماعی و هیجانی.
۵۸۲	ناشتوانی - نابینایی
۵۸۴	تعریف
۵۸۵	شیوع
۵۸۵	علت‌ها
۵۸۵	نشانگان ژنتیکی / کروموزومی
۵۸۷	شرایط قبل از تولد
۵۸۸	شرایط پس از تولد
۵۹۰	ویژگی‌های روان‌شنختی و رفتاری
۵۹۰	مشکلات دسترسی به اطلاعات
۵۹۰	مشکلات برقراری ارتباط
۵۹۲	مشکلات گست و گذار در محیط
۵۹۲	ملاحظه‌های آموزشی
۵۹۲	اهمیت آموزش مستقیم
۵۹۲	اهمیت ساختار در امور روزانه
۵۹۴	ارتباط
۵۹۶	جهت‌یابی و جایه‌جایی
۵۹۹	ملاحظه‌های ویژه برای دانش آموزان دارای نشانگان آشر
۵۹۹	ملاحظه‌هایی برای همه ناتوانی‌های نادر، چندگانه و شدید
۶۰۱	برقراری ارتباط به روش مکمل و جایگزین
۶۰۷	مشکلات رفتاری
۶۰۸	خودتحریکی
۶۰۸	خودجرحی
۶۰۹	فسقرق
۶۰۹	برخاشگری در برابر دیگران
۶۰۹	فقدان مهارت‌های زندگی روزمره
۶۱۰	ارزیابی رفتاری کارکردی و حمایت رفتاری مثبت
۶۱۱	مدخلة زودهنگام
۶۱۴	برنامه‌های مبتنی بر تحقیق - یا اثربخشی

۶۱۴	عملکردهای خانوار محور
۶۱۵	رویکرد چندفرهنگی
۶۱۵	مشارکت بین رشته‌ای
۶۱۶	عملکرد مناسب با رشد و سن تعویمی
۶۱۶	اصل عادی‌سازی
۶۱۸	انتقال به بزرگسالی
۶۱۹	تغییر فلسفه
۶۲۰	برنامه‌ریزی شغلی
۶۲۰	مهارت‌های زندگی در جامعه و خانه
۶۲۱	خلاصه

فصل دوازدهم دانش آموزان دارای ناتوانی‌های جسمی

۶۲۹	تعريف و طبقه‌بندی
۶۳۱	شیوع و نیاز
۶۳۲	آسیب‌های روانی حرکتی
۶۳۳	فلج مغزی
۶۳۶	اختلال تشنجی (صرع)
۶۳۹	شکاف ستون فقرات و سایر آسیب‌های نخاع شوکی
۶۴۱	اختلال‌های استخوانی و ماهیچه‌ای اسکلتی
۶۴۲	سایر شرایط متأثر کننده سلامت یا توانایی جسمانی
۶۴۶	پیش‌گیری از ناتوانی‌های جسمی
۶۴۷	ویژگی‌های روان‌شناختی و رفتاری
۶۴۷	پیشرفت تحصیلی
۶۴۸	ویژگی‌های شخصیتی
۶۵۲	اندام مصنوعی، اورتوز و سایر وسائل تطابق با زندگی روزانه
۶۵۵	ملاحظه‌های آموزشی
۶۵۷	برنامه‌ریزی انفرادی
۶۵۸	جاگاماری آموزشی
۶۶۲	اهداف آموزشی و برنامه آموزشی
۶۶۶	بیوند با سایر سامانه‌ها
۶۶۶	مدخلة اولیه
۶۷۰	انتقال به بزرگسالی
۶۷۱	انتخاب شغل
۶۷۴	روابط اجتماعی جنسی
۶۷۵	خلاصه

فصل سیزدهم دانش آموزان تیزهوش و دارای استعدادهای ویژه

۶۸۱	تعریف .....
۶۸۹	شیوع .....
۶۸۹	خواستگاه تیزهوشی .....
۶۹۱	شناسایی تیزهوشی .....
۶۹۳	ویژگی‌های روان‌شناسنی و رفتاری .....
۶۹۶	ارزش‌های فرهنگی مرتبط با دانش آموزان تیزهوش یا بالاستعدادهای ویژه و آموزش آنها .....
۷۰۱	گروه‌هایی از دانش آموزان دارای تیزهوشی و استعدادهای ویژه که مورد غفلت قرار گرفته‌اند .....
۷۰۱	کم آموزان دارای تیزهوشی و دارای استعدادهای ویژه .....
۷۰۲	دانش آموزان تیزهوش ویژه متعلق به گروه‌های اقلیت فرهنگی و قومی .....
۷۰۴	دانش آموزان ناتوان و دارای تیزهوشی یا استعدادهای ویژه .....
۷۱۰	دختران تیزهوش و دارای استعدادهای ویژه .....
۷۱۳	ملاحظه‌های آموزشی .....
۷۲۰	تسربیع .....
۷۲۰	غذی‌سازی .....
۷۲۱	مدالخلاة اولیه .....
۷۲۳	انتقال به بزرگسالی .....
۷۲۶	خلاصه .....

فصل چهاردهم والدین و خانواده‌ها

۷۳۰	دگرگونی دیدگاه‌های متخصصان راجع به والدین .....
۷۳۴	تأثیرات کودک دارای ناتوانی بر خانواده .....
۷۳۴	واکنش‌های والدین .....
۷۴۱	واکنش خواهران و برادران .....
۷۴۲	مشارکت خانواده در درمان و آموزش .....
۷۴۴	نظریه سامانه خانواده .....
۷۵۲	حایات اجتماعی خانواده‌ها .....
۷۵۵	ارتباط والدین و متخصصان .....
۷۶۳	نتیجه‌گیری .....
۷۶۳	خلاصه .....

واژه‌نامه

۷۶۷	حروف مخفف اصطلاحات .....
۸۰۱	وازگان .....

پیشگفتار

کتاب دانش آموزان استثنایی، مقدمه‌ای بر آموزش ویژه، ویراست نهم، مقدمه‌ای کلی در مورد ویژگی‌های دانش آموزان استثنایی و آموزش آنهاست. «استثنایی»، اصطلاحی است که به طور سنتی برای اشاره به افراد ناتوان، و همچنین افراد نابغه به کار رفته است. این کتاب، بر تمرین‌های کلاسی و نیز جنبه‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و پژوهشی ناتوانی‌ها و سرآمدی‌ها، تأکید می‌کند.

این کتاب را با توجه به دو مخاطب اصلی نگاشته‌ایم؛ افرادی که به عنوان معلم ویژه، آموزش می‌بینند و آنان که به عنوان معلم عادی در حال آموزش هستند. با توجه به نهضت کنونی به منظور تعیین جای دانش آموزان ناتوان در کلاس‌های آموزش عادی، معلمان عادی باید برای شناخت جمعیت دانش آموزان ویژه و کار با معلمان ویژه برای فراهم‌سازی برنامه‌ریزی آموزشی مناسب این دانش آموزان، آماده شوند. این کتاب برای متخصصان سایر زمینه‌ها که با دانش آموزان استثنایی سر و کار دارند نیز مناسب است (مانند: آسیب‌شناسان گفتار - زبان، شنوایی‌ستحچ‌ها، درمانگران فیزیکی، کاردیولوگان، مریبان تربیت بدنی سازشی، مشاوران و روان‌شناسان مدرسه).

فصل اول را با مروری بر استثنایی بودن و آموزش ویژه، از جمله: تعریف‌ها، الزام‌های بنیادی قانونی و تاریخچه و تحول این زمینه، آغاز می‌کنیم. در فصل دوم، جریان‌ها و مسائل کنونی از قبیل: فراگیرسازی، برنامه‌ریزی کودکی اولیه، برنامه‌ریزی انتقال به بزرگسالی، قرار دادن دانش آموزان ناتوان در ارزیابی پیشرفت عمومی، انضباط دانش آموزان ناتوان و دسترسی این افراد به فن آوری‌های نوین را طرح می‌کنیم. در فصل سوم، جنبه‌های چندفرهنگی و دوزبانی آموزش ویژه را بررسی می‌کنیم. در ده فصل بعد، هر کدام از طبقات اصلی استثنایی را مطرح می‌کنیم. در فصل چهارم عقب‌ماندگی ذهنی؛ فصل پنجم، ناتوانی‌های یادگیری؛ فصل ششم، اختلال کمبود توجه همراه با بیش‌فعالی؛ فصل هفتم، اختلال‌های هیجانی یا رفتاری؛ فصل هشتم، اختلال‌های ارتباطی؛ فصل نهم، ناشنوایی یا کم‌شنوایی؛ فصل دهم، نایینایی یا کم‌بینایی؛ فصل یازدهم، ناتوانی‌های نادر، چندگانه و شدید؛ طیف درخودمانده،

آسیب مغزی ضربه‌ای و ناشنوایی - نابینایی؛ فصل دوازدهم، ناتوانی‌های جسمانی؛ فصل سیزدهم، دانشآموزان تیزهوش و استعدادهای ویژه و سرانجام در فصل چهاردهم، موضوع‌های مهم مربوط به والدین و خانواده‌های افراد ناتوان را مورد توجه قرار می‌دهیم.

ما معتقدیم که کتابی سرشار از عقل و احساس نگاشته‌ایم. اعتقاد ما این است که حرفه‌های دست‌اندرکار دانشآموزان استثنایی، نه تنها نیازمند پایه محاکمی از دانش، بلکه نیازمند ایجاد نگرشی سالم به کار خود و به افراد بهره‌مند از خدمات آنان هستند. دست‌اندرکاران این حرفه‌ها، باید پیوسته در چالش یادگیری بیشتر نظریه‌ها، تحقیق و کار عملی در زمینه آموزش ویژه و ایجاد درک و فهمی (همواره حساس) از دانشآموزان استثنایی و خانواده‌هایشان باشند.

تفییرات عمده در این ویرایش

در طول سال‌ها تجدیدنظر تدریجی در این کتاب، آموخته‌ایم که خطی طریف میان تغییرات خیلی زیاد در مقابل تغییرات خیلی کم وجود دارد. به عنوان یک معلم می‌دانیم که تغییر در یک متن، آن هم صرفاً برای تغییر، می‌تواند پریشان‌کننده باشد و برای معلمان کاری زائد ایجاد کند. بنابراین در جهت ایجاد تعادل صحیح بین اطلاعات و بحث‌های جدید که به کتاب حاضر افزوده شده است و واضح و روشنی آن و در عین حال حفظ بحث‌هایی که در ویرایش‌های پیشین مقبول خوانندگان ما بوده است، کوشیده‌ایم.

در تجدیدنظرها، به حجم کلی کتاب هم توجه داشته‌ایم، چرا که به عنوان معلم، ارزش نوشتهدانی موجز را می‌دانیم. معلمان و دانشجویان پیوسته به دلیل حجم کمتر کتاب نسبت به سایر کتاب‌ها (بدون از دست دادن مطالب مهم)، از ما تقدیر می‌کنند. بنابراین، خشنودیم که از طریق ترکیب دقیق این نسخه توانسته‌ایم در عین حفظ حجم سابق، یک فصل جدید را به همراه محتویات بسیار مهم روز، به آن بیفراییم.

فصل جدید - ناتوانی‌های نادر، چندگانه و شدید: طیف درخودماندگی، آسیب مغزی و ناشنوا - نابینا

در ویرایش قبلی، ناتوانی‌های نادر را در فصل‌های چندگانه طرح کرده بودیم. در این ویرایش، به منظور وضوح و ترتیب، آنها را در فصل یازدهم گنجانده‌ایم.

اگرچه اختلال‌های طیف درخودماندگی و آسیب مغزی ضربه‌ای، ممکن است ناتوانی‌های خفیف تا شدید را در بر گیرند، اما این نارسایی‌ها، نادر محسوب می‌شوند و همواره در برگیرنده مشکلات چندگانه هستند. تحول بهنجار و نارسایی‌ها، غالباً به صورت شرایط روشن و مشخص که نشانه‌ها و خط تمیز روشنی با سایر شرایط داشته باشند، نیستند. با وجود این، ما به ضرورت و منطق دسته‌بندی اختلال‌های معین در عناوین طبقه‌ای (به منظور بحث و بررسی) توجه کردہ‌ایم. این امر، به معنی اختصاص یک فصل مجزا به انواعی از اختلال‌های مورد بحث در فصل یازدهم است. امیدواریم به همان اندازه که ما از

نوشتن آن لذت بردیم، شما هم از خواندن آن لذت ببرید. بحث جدید — آموزش مؤثر: رفع نیازهای دانش آموزان

اعتقاد کامل داریم که بیشتر دانش آموزان ناتوان، به منظور به حداکثر رساندن توانایی هایشان، نیازمند آموزش فشرده هستند. در ده فصل طبقه ای (۱۳-۴)، ۲۵ کادر جای داده ایم که انواعی از راهکارهای مبتنی بر تحقیق را برای آموزش دانش آموزان دارای ناتوانی، طرح می کنند. اگرچه این اطلاعات نمی تواند جانشین کتاب مربوط به روش های آموزش یا دوره آموزشی این زمینه بشود، با این حال، معتقدیم که این راهکارها پیشنهادهایی عملی شروع خوب برای برطرف ساختن نیازهای دانش آموزان استثنای از طریق آموزش فشرده هستند. نویسنده مطالب این کادرها، دکتر کریستین سایسکی از دانشگاه ویرجینیا، در پاسخگویی به این امر مهم به تمرین های آموزشی که مبنای تحقیقاتی بسیار زرفی دارند، تأکید کرده است.

بحث جدید — کارآمد کردن: همکاری و هم تدریسی

هر کدام از این فصل ها (۱۳-۴)، بحثی به قلم دکتر مارگارت ویس از دانشگاه کارولینای شمالی را شامل می شود که به هم تدریسی و همکاری میان معلمان آموزش عادی و ویژه، اختصاص یافته است. بخش نخست هر کادر، شامل اطلاعاتی درباره دانش و مهارت هایی است که شورای کودکان استثنایی (CEC) در بیانیه معیارهای حرفا های مبتنی بر عملکرد (۲۰۰۱) آن را تصریح کرده است و هر معلم ویژه باید هنگام ورود به این حیطه، آن را شامل باشد. به باور ما، همه معلمان مهم است بدانند، معلمان ویژه چه مهارت هایی را می توانند در کلاس های آموزشی عادی همگانی ارایه دهند. دو مین بخش، شامل مثال هایی از تمرین های آموزش مبتنی بر تحقیق است که معلمان می توانند حین تشریک مساعی و همکاری یا توصیف همکاری های موفق در کلاس های واقعی، از آن استفاده نمایند. هر کادر شامل راهنمایی های ویژه در مورد نحوه دستیابی به اطلاعات بیشتر در مورد راهکار یا کلاس مورد بحث است.

تجدیدنظرها و بهروزسازی های گسترده

افزون بر فصل جدید در مورد اختلال های نادر، چندگانه و شدید، تقریباً در تمام بخش های سیزده فصل باقیمانده، تجدیدنظرهای گسترده ای صورت گرفته است. بیش از ۴۰۰ منبع جدید را که در سال ۲۰۰۰ و پس از آن منتشر شده اند، در متن کتاب افزوده ایم. تقریباً ۲۰ درصد از متن عمله این سیزده فصل، جدید است. این فصل ها همچنین ۶۳ فهرست لغت جدید، ۹ جدول جدید و ۱۴ تصویر جدید را شامل می شوند.

پوشش گسترده و موضوع های اصلی

این ویرایش، حاوی مطالبی در فصل اول در مورد قانون آموزش افراد ناتوان^۱ (IDEA)، ۱۹۹۷: تحول

۱. Individuals with Disabilities Education Act (IDEA)

برنامه آموزش انفرادی (IEP)^۱ و قواعد فدرال مارس ۱۹۹۹ در مورد ۱۹۹۷ IDEA است. اصلاحات قانون فوق، در سال ۱۹۹۷ چشمگیر بود و ما، دانشجویان را با آخرین اطلاعات در مورد ویژگی‌های جدید قانون فدرال و الزام‌های برنامه آموزش انفرادی آشنا ساختیم. در فصل دوم بحث‌هایی در مورد خودمنختاری و برنامه‌ریزی فردمحور، در خلال مطالب افزوده‌ایم. همان‌گاه با تمايلات تدریس اشتراکی، بخشی در فصل دوم در مورد معلمانی که با هم کار می‌کنند و مهیا‌سازی موضوع تدریس مشترک برای فصول طبقه‌بندی آئی افزوده شده است. همچنین، بحث در مورد فراگیرسازی دانشآموزان ناتوان در ارزیابی عمومی پیشرفت تحصیلی و انضباط این دانشآموزان را مورد تجدیدنظر قرار داده‌ایم. ۱۹۹۷ IDEA مستلزم پوشش مناسب دانشآموزان ناتوان با ارزیابی عمومی پیشرفت تحصیلی، به عنوان بخشی از جنبش مدرسه به سوی مهیا‌سازی استانداردهای تحصیلی بالاتر است. این الزام، پرسش‌هایی را برای اکثر معلمان فعلی و معلمان آئی پیش می‌آورد و تجدیدنظرهای ما، متداول‌ترین پرسش‌ها را بررسی کرده است. شاید جنجالی‌ترین و بحث‌انگیزترین جنبه ۱۹۹۷ IDEA، قانون مرتبط با اعمال انضباطی در مورد دانشآموزان ناتوان است. در نتیجه، بحث در مورد دو موضوع مهم را به آن افزوده‌ایم: ارزیابی رفتاری کارکردی و حمایت‌های رفتاری مثبت. موضوع‌های آموزش ویژه، همواره در حال تغییر هستند، اما بی‌شک برخی مناقشه‌ها و مشکلات به قرن جدید کشیده شده‌اند. در حین چاپ این ویرایش، IDEA در حال تصویب مجدد است. برای آشنایی با این تغییرات، به وبسایت Companion مراجعه نمایید.

آثار هنری و نقل قول‌های آغاز فصل

گشايش هر فصل، با منتخبی از ادبیات یا شعر به اولین چاپ این کتاب باز می‌گردد. این نقل قول‌ها در بندوهای آغازین شروع عناوین بحث‌های هر فصل به کار برده‌ایم. دانشجویان همواره به ما می‌گویند که استفاده از نقل قول‌ها، روشی کارآمد برای جلب توجه و هدایت آنها به برخی موضوع‌های مطرح در متن است. پنج فصل (عقب‌ماندگی ذهنی، نارسانی‌های یادگیری، ناشنوایی یا کسم شنوایی، ناتوانی‌های جسمانی و والدین و خانواده‌ها) حاوی نقل قول‌های جدیدی برای شروع فصل است. آثار هنری گشاینده فصل، اثر هنرمندان بزرگ‌سال دارای ناتوانی است و گیتوی آرتز^۲ در بروکلین ماساچوست، آن را تهیی کرده است. گیتوی، خدمات هنری حرفه‌ای و کارگاه نمایندگی خدمات انسانی غیرانتفاعی ویفن^۳ است. بزرگ‌سالان با ناتوانی‌های تحولی و سایر ناتوانی‌ها، در برنامه‌ای که دارای گالری هنرهای زبان و فروشگاه آثار هنری مستقر در مرکز^۴ است، حضور می‌یابند. شرکت‌کنندگان گیتوی به یاری اعضای هنرمند آن، تحت آموزش هنری قرار می‌گیرند. آثار آنان در سطح ملی و خارجی نمایش داده می‌شود.

1. Individualized Education Program

2. Gateway Arts

3. Vinfen

4. on-site

ادارة عقب‌ماندگی ذهنی ماساچوست، اداره سلامت روانی ماساچوست، شورای توانبخشی ماساچوست، شورای نایینایی ماساچوست و منابع سرمایه‌گذاری خصوصی، سرمایه‌گذاری روی این افراد را بر عهده می‌گیرند.

سوء تفاهم‌هایی درباره دانش آموزان استثنایی: کادرهای باورهای درست و غلط

هر فصل را با کادری آغاز کرده‌ایم که برخی باورهای درست و غلط را درباره موضوع هر فصل با هم مقایسه می‌کند. این بحث مشهور و آشنا برای خوانندگان دائمی ما (که به اولین چاپ این کتاب در سال ۱۹۷۸ باز می‌گردد) به عنوان سازمان دهنده بسیار پیشرفته مطالب طرح شده، محسوب می‌شود. هفت مجموعه باورهای درست و غلط جدید به سیزده بحث حفظ شده، افزوده شده است.

کادرهای عنوان‌های ویژه

چند نوع کادر در درون متن افزوده شده است. برخی یافته‌های تحقیقی برجسته و کاربرد آنها در تمرین آموزشی، برخی از مباحثی که معلمان در این زمینه با آن روبرو هستند و برخی جنبه‌های انسانی مربوط به ناتوانی و به طور کلی، ۳۲ کادر جدید اضافه شده است.

دانستان‌های موقفيت: معلمان ویژه در ميدان عمل

معلمان ویژه در محیط‌های گوناگونی کار می‌کنند که دامنه‌ای از کلاس‌های آموزش عادی تا مؤسسه‌های حمایت شبانه‌روزی را در بر می‌گیرد. هرچند کار اصلی آنها تدریس است، این متخصصان عهده‌دار نقش‌های متعدد دیگری نیز از قبیل مشاوره، همکاری با دیگران، رایزنی و غیره نیز هستند. برای شرح این تنوع، هر کدام از ده فصل طبقه‌ای، حاوی مثالی از یک معلم ویژه در میدان عمل است. هر داستان به قلم دکتر جی. بی. کروکت، مدیر باتجربه آموزش ویژه و استاد تربیت معلم از دانشگاه نکنولوژی ویرجینیا، بر کار یک معلم ویژه با یک دانش آموز منفرد تمرکز دارد. این کادرها چالش‌های عظیم پیش روی معلمان ویژه، ماهیت پریای موقعیت آنان و کار شایسته و امیدبخش آموزش ویژه را به خوانندگان نشان می‌دهد.

يادداشت‌های حاشيه

فهرست معانی حاشیه‌ای، اصطلاحات و مفاهیم کلیدی در این ویرایش جدید هم به چشم می‌خورد. همچنین مطالب حاشیه‌ای جدیدی افزوده‌ایم که اطلاعاتی درباره وب سایت‌های جالب و مرتبط فراهم می‌کند. کلیه این وب سایته رابطی با وب سایت Companion در ویرایش نهم محسوب می‌شوند (این حاشیه‌ها در ترجمه فارسی وارد نشده‌اند - م.).